

KÖZGAZDASÁG ÉS PÉNZÜGY

IX. évfolyam

7. szám

1933. szeptember

Az új mezőgazdasági adósvédelmi rendelet.

7800/1933, M. E. Kihirdettetett a Budapesti Közlöny 1933. augusztus 5-iki számában.

Szorosan a 6300/1932. M. E. sz. rend. kereteibe simulva, *lényegében két intézkedést tartalmaz: pótlólagos fizetési határidőt* ad azoknak az 1933. augusztus 20. napja előtt esedékessé vált késedelmes adósi szolgáltatásoknak teljesítésére, amelyek a mezőgazdasági adósvédelmi kedvezmények feltételei (1. §.) és *kiterjeszti a kedvezmények körét.* (2. §.)

A 6300/1932. M. E. sz. rend. tudvalevőleg a *gazdaadósnak*, közelebről: az 50 kat. holdnál nagyobb mezőgazdasági ingatlanok tulajdonosainak, ha bekebelezett jelzálogos terhük a kat. tisztajövedelem huszszorosát, az 50 kat. holdnál kisebb mezőgazdasági ingatlanok tulajdonosainak, ha bekebelezett jelzálogos terhük a kat. tisztajövedelem tizenötszörösét s végül a nagyobbára mezőgazdasági munkajövedelemből élő házas beltelkek tulajdonosainak, ha bekebelezett jelzálogos terhük a házadó-alap négyesfélszeresét meghaladta (1. a 6300/932. M. E. sz. rend. 1. §.), az idézett rendelet 2. §-ában *meghatározott előfeltételek teljesítése esetére és időbeli tartamára, rendkívüli kedvezményeket biztosított.* Így megtiltotta a mező-, szőlő-, kertgazdasági vagy ezekkel összefüggő erdőgazdasági ingatlanuk hasznélvezetének végrehajtás alá vonását, zárgondnok bevezetését, ingatlanokra árverés kitűzését vagy megtartását. Kizárta az ingatlan terményeinek, egyéb elváló alkotórészeinek, tartozékainak, állatállományának, a gyümölcsök és más hasznok előállítására és beszerzésére szolgáló gépeinek, eszközeinek, sőt a nagyobb részben mezőgazdasági munkajövedelemből élő adós saját vagy hozzátartozói használatában lévő háza lakberendezésének és használati tárgyainak ingók módjára való végrehajtás alá vonását, vagy árverési eladását. Az adóst, aki az ellene indított perben, a perfelvételi tárgyaláson a hitelezők követelésének elismerése mellett az említett előfeltételek teljesítését kimutatta, *mentesítette a per* egyébként feltétlenül őt terhelő *költségei alól.* A rendelet nyújtotta végrehajtási kor-

látározások alól ki nem vett követelések alapján előterjesztett csődnyitási kérelem esetében pedig felhatalmazta a bíróságot, hogy, ha az adós a 6300/932. M. E. sz. rend. 2. §-ában foglalt feltételek teljesítését a csődöt kérő hitelezőkkel szemben igazolta, az 1881. XVII. t.-c. értelmében kitűzött tárgyalást a hitelezők beleegyezése nélkül is *azon túl eső időpontra halaszt-hassa*, amelynek tartamára az adós a megkívánt előfeltételeknek megfelel. (l. a 6300/932. M. E. sz. rend. 3. és 5. §§-ait.)

Az adós azonban csak akkor részesülhetett az ismertetett kedvezményekben, ha: *köztartozásaira* legalább annyit fizetett, hogy mindenkori hátráléka az 1931. december 31. napján fennállottat túl ne lépje; *lejárt váltótartozására* az 1932. november első napjától számított negyedévre járó kamatot legkésőbb 1932. november 30.-ig megfizette s a hitelező kívánságára úgy tőke, mint kamattartozása erejéig megújítási váltót adott; *lejártó váltótartozása* után a lejáratától számított negyedévi kamatnak megfelelő összeget legkésőbb a váltó lejáratát megelőző harmadik napon megfizette s egyszersmind a hitelezőnek, ha erről le nem mondott, megújítási váltót adott; *törlesztéses kölcsön* tartozásának 1933. október 31. napjáig esedékes annuitásait s kötvény kibocsátás alapjául szolgáló oly törlesztéses kölcsöntartozásának, melynél a tőketörlesztő részletek nincsenek a kamatokhoz hozzászámítva, az 1933. október 31. napjáig esedékes törlesztő és kamatrészleteit a kötelezvényben meghatározott időpontban megfizette. *Más tartozásaira* pedig, természetesen amennyiben azok a 6300/932. M. E. sz. rend. 4. §-a szerint a biztosított végrehajtási korlátozás alól általában kivéve nem voltak, lejárt tartozások után az 1932. november 1. napjától kezdve a kedvezmény tartamára járó kamatot, a lejárt tartozások után pedig a lejárat napjáig s a lejárat napjától a kedvezmény tartamára járó kamatot negyedévenként előre a hitelezőnek megfizette. (l. 6300/932. M. E. sz. rend. 2. §.)

Köztudomásu, hogy *a mezőgazdasági adósok legnagyobb része* a mult évi rossz termés és egyéb okok következtében, *az adott feltételeknek megfelelni nem tudott*. Tehát a biztosított kedvezményekhez való joga vagy meg sem nyílt, vagy elenyészett. Ezeknek az adósoknak jön a segítségére most a 7800/933. M. E. sz. rendelet, kimondván, hogy amennyiben a 6300/932. M. E. sz. rend. 2. §-a értelmében az 1933. évi augusztus hó 20-ik napja előtt lejárt, de elmulasztott, illetve „nem kellő időben” teljesített „szolgáltatásokat” az adós „*pótlólag teljesíti, őt a teljesítés napjától kezdve a 6300/932. M. E. sz. rend. 5. §-ában meghatározott kedvezmények megilletik.*”

A védelemben részesülő adósok, az előfeltételül szabott szolgáltatások és a kijáró kedvezmények tehát változatlanok maradtak s kétségtelen, hogy azok mindegyikére kiterjed és:

kihat a pótlólagos teljesítési engedély. A kedvezmények előfeltételeit képező szolgáltatásokat pótolhatja tehát az adós tekintet nélkül arra, hogy azok eredetileg egy határozott naphoz voltak-e kötve (pl. az 1932. november 30-hoz, l. 6300/932. M. E. sz. r. 2. §. 2. a) vagy 5. a) p.-ot stb.) vagy nem. Azok alól a következmények alól azonban, amelyek az adós eddigi mulasztása folytán már beállottak, a pótlólagos fizetés folytán az adóst felmenteni annál kevésbé lehet, mert a kedvezmények a pótlólagos „teljesítés napjától kezdve” érvényesülnek a rendelet világos intézkedése szerint. Viszont már megnyílt behajtási jogokat tör ismét ketté ez az új jogszabály, a követelés érvényesítésének számos esetben olyan folyamatát szakítván meg, amelyre az adós mulasztása következtében a hitelező már joggal számíthatott és alapíthatott.

Az ismertetés tárgyát képező rendelet a *pótlólagos teljesítés határnapját* határozottan nem jelöli meg. „...nem kellő időben, de pótlólag teljesítő...” — mondja szószerint, hangsúlyozva, hogy az adóst „a teljesítés napjától kezdve” illetik a kedvezmények. Az 1. §. ut. bekezdése azonban külön kimondja, hogy e §. csak 1933. évi október hó 15-ig van érvényben. Majd másutt, hogy „az 1933. évi augusztus 19. napja után teljesített fizetést az említett kedvezmények szempontjából úgy kell tekinteni, mintha azt az adós a 6300/932. M. E. sz. rend. 2. §-a értelmében az 1933. augusztus 19. napja után járó szolgáltatás fejében fizette volna.” Az utolsó helyen idézett rendelkezés nem világos. A rendelet megjelenésével egyidejűleg a M. T. I. részére kiadott hivatalos tájékoztatás erre vonatkozólag azt jegyzi meg, hogy „az augusztus 19-e után esedékessé váló fizetéseket azonban a gazdák feltétlenül pontosan teljesíteni tartoznak, mert nemteljesítés esetén a kedvezményeket elvesztik.” Ezt az interpretációt helyeslőleg tudomásul véve, be kell vallanunk, hogy az említett rendelkezést világosabbnak ezután sem látjuk. Mert mit akar tulajdonképpen mondani a rendelet azzal, hogy „az 1933. augusztus 19. napja után teljesített fizetést úgy kell tekinteni, mintha azt az adós az 1933. augusztus 19. napja után járó szolgáltatásra fizette volna.”? Azt-e, hogy az adósnak csak 1933. augusztus 19.-ig teljesített fizetése tekinthető pótlólagos fizetésnek? s azt, amit ezután fizet, már nem az elmulasztott, hanem kizárólag az 1933. augusztus 19.-e után esedékessé váló szolgáltatásokra kell betudni; így 1933. aug. 19.-e után a nem kellő időben történt, illetve elmulasztott teljesítés a kedvezmények szempontjából pótolhatatlanná válik? Vagy azt kell alatta értenünk, hogy az 1933. aug. 19.-e után, de október 15.-e előtt történt fizetés elsősorban az 1933. augusztus 19.-e után lejáró rendeletszerű szolgáltatásokra teljesítettnek tekintendő ugyan, — ami a kedvezmények élvezetére egyébként is csak akkor ve-

zethet, ha az 1932. november 1.-e és az 1933. augusztus 20.-a közötti esedékességű teljesítések is pótolhattak. De ha az adós. pótlási kötelezettségének bár 1933. augusztus 19.-e és október 15.-e között tesz is eleget, a teljesítés napjától kezdve a kedvezmények őt ez esetben is megilletik? — Véleményem szerint: az utóbbi magyarázat lesz a helyes. — A pótlólagos teljesítésnek természetesen az adós mulasztásából eredő legközelebbi. joghátrány bekövetkezése előtt kell megtörténnie, mert a pótlás. csak a teljesítés napjától hat.

Érdekes új rendelkezést tartalmaz az 1. §. második bekezdése, amely a 6300/932. M. E. sz. rend. 2. §-ában megkivánt előfeltételeket teljesítetteknek veszi abban az esetben is, ha *a hitelező részére a végrehajtási eljárás során, ingók értékesítéséből folyik be olyan összeg, amely a kedvezmények fenntartásához szükséges.* Ilyen esetben az adóst terhelő végrehajtási költségeknek is kielégítést kell nyerniök. Ha azonban a hitelező ilyen mértékű kielégítést kapott, amennyiben a végrehajtási zálogjog tárgya termény, azt a zár alól fel kell oldani. Ugy látszik tehát, hogy a hitelező által vezetett és folyamatban lévő ingó árverést is megállíthatja az adósnak azon az alapon nyugvó kifogása, hogy a végrehajtási eljárás során a már eladott ingók értékesítéséből a kedvezmények fenntartásához szükséges összeg rendelkezésre áll. Erre vall a rendelet következő bekezdésében: foglalt az az intézkedés is, hogy „az adós a végrehajtás fogantatására illetékes bíróságtól kérheti annak az összegnek a meghatározását, amelynek megfizetése vagy behajtása után őt a végrehajtási kedvezmények megilletik.” A kedvezmények biztosításához szükséges összeg megállapítása maga is bonyolult és vitás feladat lehet. Helyes volt bíróság elé utalni. S ha egy ilyen megállapítás rendelkezésre áll, tényleg el lehet képzelni, hogy a megfelelő eredmény bekövetkezése pillanatában akár a folyamatban lévő ingóárverést is meg lehessen szakítani. De mi történik akkor, ha ilyen előzetes bírói megállapítást az adós nem kért s az árverés egy pillanatában mégis azt a kifogást teszi, hogy a végrehajtási kedvezmények biztosításához szükséges fedezet már behajtatott. A kifogás vagy esetleg vita érdemleges elbírálására jogosultsággal nem bíró és ezzel fel sem ruházható végrehajtónak ez esetben mi lesz a teendője?

Sok oldalról elhangzott panasz, hogy a nagy áldozattal biztosított eredményeket a közterhek oldaláról fenyegeti a legkövetlenebb veszély, mert *a közterhek behajtására irányuló eljárást* nem hatja át a türelemnek és méltányosságnak az a szelleme, amit a magánhitelezőkkel szemben a kormányzat kényszer rendszabályokkal is biztosít. S így az egyik kéz eredményét könnyen megsemmisítheti a másik. Az Igazságügyminiszter úr kijelentéséből tudjuk, hogy a pénzüzetek kötelezettségét:

vállaltak arra, hogy megnyílt behajtási jogaik alapján sem kérnek árverést a gazdaadósok ellen 1933. november 1-e előtt. Azt pedig gyakorlatból ismerjük, hogy a tavalyi mostoha termés után a magánhitelezők, a 6300/932. M. E. sz. rend. 20. §-a alapján védekező adósokkal szemben csak nagyon ritkán vannak abban a helyzetben, hogy 1933. november 1-e előtt az árverést kierőszakolhassák. Ezek az akadályok a közterhek behajtásánál nem érvényesülnek s érthető, hogy az annyi áldozatra kényszerített magánhitelezők oldalán ez aggodalomra ad okot. S tényleg sajnálatos, hogy a most tárgyalt rendelet ebben a vonatkozásban nem tartalmaz valamely megnyugtató rendelkezést.

Tudvalévő, hogy a 6300/932. M. E. sz. rend. 4. §-a meghatározta azokat a *tartozásokat, amelyek a megállapított végrehajtási korlátozások alól ki vannak véve*. Ezeket a tartozásokat tehát tekintet nélkül a mezőgazdasági adósvédelmi rendelkezésekre, esedékességkor teljesíteni s a nemteljesítés következményeit maradéktalanul viselni kellett. Ezek között a tartozások között szerepeltek eddig a *közjegyzőt* megillető hagyatéktárgyalási és egyéb *díjak* (2. p.), a megbízásból és hasonló más személyes munkateljesítmények iránt kötött szerződésekből eredő költségek és díjtartozások, ideértve az *orvosi, ügyvédi, mérnöki, közvetítői és ügynöki költségeket és díjakat*, (10. p.), a nagyobb gazdasági gépek kivételével az *ingó dolog vételára* címén vagy ipari *munkateljesítmények ellenértéke* címén fennálló tartozások, ha az alapjukat képező szolgáltatás az 1931/32. és az 1932/33. gazdasági évi termelés céljára vagy az adós és családtagjai életfenntartási és ruházati szükségleteinek fedezésére szolgált, vagy ha bíróság megítélése szerint az ilyen követelés tekintetében a jelen rendelet alkalmazása a hitelezőkre méltánytalanul súlyos hátránnyal járt volna (11. p.), s végül a *nagyobb gazdasági gépek vételára* címén fennálló tartozás, ha az adós a hátrálékos összegről szóló váltóadást a hitelező felhívása ellenére megtagadta. A 7800/933. M. E. sz. rend. 2. §-a kimondja, hogy az adósnak mező-, szőlő-, vagy kertgazdasági s ezekkel összefüggő erdőgazdasági ingatlanára, a nagyobb részben saját vagy hozzátartozói használatában lévő házas beltelkére és ezen ingatlanok hasznosításával összefüggő ingó dolgaira (l. 6300/932. M. E. sz. rend. 3. §.) az árverést 1933. november 1. napját megelőző időre akkor sem lehet elrendelni, a már kitűzött árverést pedig akkor is 1933. október 31.-e utáni időre kell halasztani, ha az árverés kitűzésének azért lenne helye, mert az adós a fentebb felsorolt tartozásaira annak 1932. évi március 31.-i állagával szemben csak részben tett eleget, feltéve, hogy az azóta esedékes *kamatokat* és az akkor fennállott *tőketartozás legalább egyötöd részét* megfizette.

Kétségtelenül új kedvezmények ezek az adósok javára és

nem egy vonatkozásban komolyan aggályos korlátozások az egyes eddig nem érintett hitelezői jogok tekintetében. De annak ellenére is, hogy a rendelet az adósok részére újabb jogokat ad, már megszerzett hitelezői jogokat korlátoz vagy semmisít meg, valamint a védelmi rendelkezések alá eső tartozások körét ismét kiterjeszti, mégis inkább az adósmorál továbbépítése érdekében, *konstruktíve nyul bele a mezőgazdasági adósságproblémába*, mint bontólag. Mert helyes időpontot, az ezévi viszonylag jó termés értékesítésének az időpontját választja meg arra, hogy az adósokat az egyszer már megadott kedvezmények élvezetébe visszahelyezze, ha a jelenlegi, fizetésre kedvező pillanatot *komoly teljesítésre használják fel*. S még egy érdemet írhatunk a rendelet javára, hogy határozottan az életképes és életképtelen adósok elkülönítésére törekszik. Mert az *adós komoly erőfeszítésének fizetési akarása és teljesítési képessége bizonyítékának lehetne betudni*, ha a rendeletadta enyhített feltételeknek legalább most pótlólag tényleg meg is felelne. Kivánatos volna, hogy ez a szelekció a mostani rendelet gyakorlati keresztülvitelénél is komolyan érvényesüljön és annál is inkább, mert minden jel a mezőgazdasági adósságprobléma rövid időn belüli úgynevezett végleges megoldására utal.

Dr. Vályi Lajos.

Aranydollár-tartozások teljesítése pengőben.

Az Egyesült Államok joga felfüggesztette a valóságban aranyban való teljesítésre vonatkozó kikötések érvényesíthetőségét. Ez a körülmény és a néhány nappal ezelőtt életbelépett 7600/1933. M. E. sz. rendelet, mely az aranydollárban fennálló tartozások egy körére vonatkozóan új szabályozást tartalmaz, szükségessé teszi annak megvitatását, hogy a rendelettel nem szabályozott aranydollár követelések tekintetében mi a jogi helyzet.

A 7600/1933. M. E. sz. rendelet az aranydollárban meghatározott követelések közül csak azokról rendelkezik, melyek a transzferrendelet 1. §-a alá esnek, vagy kötvények és záloglevelek kibocsátásának alapjául szolgáló kölcsönből erednek. Ezekben az esetekben az adós aranydollártartozását a dollárnak a Nemzeti Bank által a letételt közvetlenül megelőző köznapon közzétett árfolyama szerint pengőre átszámítva köteles letenni. Ha a letételt közvetlenül megelőző köznapon a közzétett árfolyam alacsonyabb mint a lejárat napját közvetlenül megelőző köznapra megállapított árfolyam, ezt az utóbbit kell az átszámítás alapjául venni.

Két kérdéssel kell foglalkozni. Teljesíthetők-e pengőben a